

پیش‌تر در میان کتاب‌های درسی مدارس امارات، خطاهای نوشتاری و حتی مفهومی به شکل‌های متفاوت موج می‌زد. حتی بعضی از این کتاب‌ها حاوی اطلاعاتی بسیار قدیمی بودند. بخشی از خطاهای موجود در این کتاب‌ها هم به ترجمه‌های غیرصحیحی بازمی‌گشت که عمدتاً حاصل کار مترجمان مؤسسات ترجمه خصوصی بود. برای اشاره به معضلی که شاید نمونه‌هایی از آن همچنان در کتاب‌های درسی امارات موجود باشد، ذکر مثالی خالی از لطف نیست. در یکی از این کتاب‌های درسی، از **شیخ زاید**، بنیان‌گذار کشور امارات متحده عربی در حالی سخن به میان می‌آید که از تاریخ مرگ این شخصیت مهم و اثرگذار در کشور امارات هفت سال گذشته است، ولی در متن کتاب به این حقیقت که شیخ زاید در قید حیات نیست، هیچ اشاره‌ای نشده است. همین خطاهای فاحش، یکی از روزنامه‌های محلی امارات را به نگارش نقدی علیه آموزش و پرورش این کشور وا داشت. نویسنده این روزنامه در بخشی از نوشتار خود پیرامون خطاهای موجود در کتاب‌های درسی امارات نوشت: «شر مطالب قدیمی، نادرست و بنجل در کتاب‌های درسی مدارس امارات قابل قبول نیست. حتی اگر وزارت آموزش و پرورش همچنان بعد از ۴۰ سال فاقد مهارت‌های لازم برای تولید مطالب آموزشی با کیفیت باشد، کوتاهی‌اش در به روز رسانی حقایق موجود در کتاب‌ها باز هم قابل توجیه نیست. از زبان معلمانی که در مدارس خصوصی و دولتی امارات مشغول به کارند، بارها شنیده‌ام که برای آموزش دانش‌آموزان خود، سال‌ها به دنبال منابع درسی بهتر و کامل‌تر می‌گشته‌اند. اگر این کتاب - اشاره نویسنده به کتابی است که در آن به مرگ شیخ زاید اشاره‌ای نشده بود - نمونه‌ای از کتاب‌های درسی تجویز شده از سوی آموزش و پرورش باشد، آن‌گاه بروز معضل فقر اطلاعاتی دانش‌آموزان اماراتی نسبت به کشورشان چندان هم عجیب نیست.»

آیا نظام آموزشی K-12 نظیر این مشکلات و نواقص موجود در نظام آموزشی امارات متحده عربی را برطرف کرده است یا خواهد کرد؟

براساس گزارش سایت اینترنتی سفارت امارات متحده عربی، آموزش همواره یکی از دغدغه‌های اولیه امارات متحده عربی بوده است. به گفته شیخ زاید بن سلطان آل نهيان، امیر پیشین و بنیان‌گذار کشور تازه‌پای امارات: «سرمایه‌گذاری در زمینه پرورش نسلی تحصیل کرده و آموزش دیده، بهترین بهره‌وری از ثروت است.»

آموزش و پرورش امارات متحده عربی در آموزش مردان و زنان این کشور اهتمام ویژه‌ای دارد. آمارهای سال ۱۹۷۵ نشان می‌دهند که قریب ۵۴ درصد از مردان و نیز ۳۱ درصد از زنان اماراتی با سوادند. امروزه گفته می‌شود که نرخ سوادآموزی در هر دو جنس قریب ۹۰ درصد است؛ رشدی که شاید بتوان آن را مدیون

اشاره

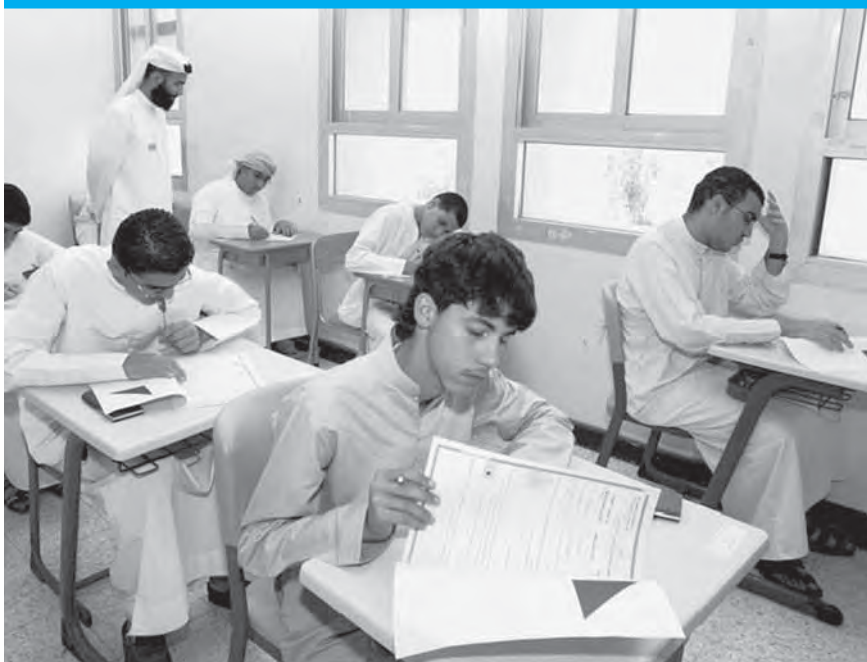
آشنایی با نظام‌های آموزشی کشور جهان و شیوه‌های حاکم بر تدریس و مدیریت آموزشی از جمله مواردی است که می‌تواند دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت و از جمله معلمان عزیز را یاری رساند. رشد آموزش علوم اجتماعی درصدد است تا این مسیر را باز کرده و بتواند با ترجمه و تألیف متون مورد نیاز این خدمت را نیز ارائه کند. **کلیدواژه‌ها:** سیستم K-12، یادگیری و تعامل، پرورش نسلی

نظام آموزش و پرورش کشور امارات متحده عربی به نسبت سن کم این کشور کوچک نظام تقریباً جدیدی است، کشوری که چهره‌اش در سال‌های اخیر با تأثیرپذیری از الگوهای معماری غرب دگرگون شده و به آینه تمام‌نمای معماری غربی و اروپایی تبدیل شده است. در بخش علمی نیز سعی در تقلید و الگوپذیری از شیوه‌های رایج در غرب دارد. در حالی که تاریخ استقلال امارات متحده عربی به سال ۱۹۷۱ بازمی‌گردد، اماراتی‌ها اصلاح نظام آموزشی خود را به دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ منتسب می‌دانند؛ طریقی که گفته می‌شود نظام آموزش و پرورش این کشور کوچک ساحلی را بر مدل جهانی منطبق کرده است و بیش از هر چیز بر آماده‌سازی بهتر دانش‌آموزان، مسئولیت‌پذیری بیشتر، ارتقای سطح استانداردهای کیفی و نیز حرفه‌ای‌گرایی تأکید و تمرکز دارد. نظام «K-12» عنوان برنامه و طریقی است که در سطح مدارس امارات متحده عربی در حال اجراست. علاوه بر این، مسئولان امارات نگاه ویژه‌ای به اجرای برخی اصلاحات آموزشی دارند. سیستم K-12 چیست و چگونه عمل می‌کند؟ آیا به خاطر اجرای این سیستم و نیز انجام اصلاحات آموزشی در سطح مدارس امارات، چهره علمی و فضای کسب و کار این کشور در سال‌های آینده متفاوت خواهد بود؟

ترجمه تحولاتها در روش

ترجمه و تألیف: الناز خمایی‌زاده

از K-12 تا اصلاح نظام آموزشی امارات

الگوپذیری نظام آموزشی امارات از یک مدل جهانی دانست. در حال حاضر سطوح متفاوت نظام آموزشی امارات طرح‌های آموزشی و ابتکارات جدیدی را پشت سر می‌گذارند. از جمله نقاط عطف این طرح‌ها، طرح تحصیل از مرحله K تا کلاس ۱۲ است؛ طرحی که به «K-۱۲» موسوم است. مسئولان آموزش و پرورش امارات از طریق این طرح اطمینان حاصل می‌کنند که دانش‌آموزان اماراتی برای حضور در دانشگاه‌های سراسر جهان آمادگی کامل دارند و توانایی رقابت در بازار جهانی را کسب کرده‌اند. از سوی دیگر، برخی از بهترین دانشگاه‌های جهان در حال برنامه‌ریزی در امارات متحده عربی هستند و در طرح‌های خود، دانش‌آموزان با استعداد جهان عرب و سایر کشورهای جهان را شناسایی و جذب می‌کنند.

نگاهی به نظام آموزشی K-۱۲

مراد از نظام «K-۱۲» این است که دانش‌آموزان اماراتی تحصیل خود را از مرحله K (مخفف Kindergarten) یا «مهد کودک» آغاز می‌کنند و تا کلاس دوازدهم پیش می‌روند. در واقع K-۱۲ اصطلاحی است که برای مجموع پایه‌های تحصیلی اول ابتدایی تا پایان متوسطه به کار می‌رود. منظور از K و ۱۲، اولین و آخرین مرحله تحصیلی در دوره‌های آموزشی امارات است. این نظام هم‌اکنون در کشورهایی چون ایالات متحده آمریکا، کانادا و استرالیا اجرا می‌شود. همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، نظام آموزش و پرورش کشور امارات متحده عربی، نظامی تقریباً جدید است. در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ بود که یک برنامه آموزشی جدید در نظام آموزشی امارات به اجرا گذاشته شد. امروز بر پایه این نظام جدید، آموزش سطوح ابتدایی و متوسطه امارات بر پایه مدل جهانی است.

در فاصله سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۷ تقریباً ۶۵۰ هزار دانش‌آموز در ۱۲۵۶ مدرسه دولتی و خصوصی امارات ثبت‌نام کردند. از این تعداد ۶۰ درصد از دانش‌آموزان وارد مدارس دولتی شدند؛ مدارسی که دولت از نظر مالی آنها را تأمین می‌کند. برنامه‌های آموزشی مدارس دولتی به شکلی طراحی می‌شوند که با ارزش‌ها و اهداف توسعه امارات متحده عربی هم‌خوانی و مطابقت داشته باشند. زبان آموزشی در مدارس دولتی امارات عربی است. البته زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم نیز مورد تأکید نظام آموزشی این کشور قرار دارد. علاوه بر مدارس دولتی، مدارس خصوصی امارات نیز از دانش‌آموزان استقبال می‌کند. مدارس خصوصی عمدتاً در سطوح بین‌المللی نیز از اعتبار بسیاری برخوردارند. دانش‌آموزان اماراتی می‌توانند به صورت رایگان در مدارس

دولتی این کشور ثبت‌نام کنند اما برای ثبت‌نام در مدارس خصوصی و غیرانتفاعی این کشور باید هزینه آن را بپردازند که برحسب مورد متفاوت است.

در برنامه اصلاحی نظام آموزش و پرورش امارات، شکل‌های تعاملی‌تر در نحوه یادگیری، جای‌گزین شکل‌های سابق آموزشی شده‌اند. به علاوه، آموزش زبان انگلیسی با سایر درس‌ها اعم از ریاضی و علوم ادغام شده است. با تکیه بر این برنامه اصلاحی، آموزش سطوح ابتدایی و متوسطه تا پیش از کلاس نهم در امارات اجباری است. این مدل جهانی شامل فرایندی چهار مرحله‌ای است که ۱۴ سال طول می‌کشد. به عبارت دیگر، یک دوره آموزشی ۱۴ ساله را به این ترتیب در بر می‌گیرد:

۱. از چهار تا پنج سالگی: حضور در مهدکودک؛

۲. از ۶ تا ۱۱ سالگی: دوره ابتدایی؛

۳. از ۱۲ تا ۱۴ سالگی: مرحله مقدماتی؛

۴. از ۱۵ تا ۱۷ سالگی: دوره متوسطه.

حدود ۴۰ درصد از دانش‌آموزان کشور امارات در مدارس غیرانتفاعی این کشور مشغول به تحصیل هستند. در برخی از این مدارس آموزش زبان خارجی به روش‌های رایج در جوامع خارجی سمت و سو پیدا می‌کند. در واقع این مدارس با تأکید بر اصل حفظ فرهنگ خودی، برنامه‌های درسی دانش‌آموزان کشورهای مقصد را دنبال می‌کنند.

وزارت آموزش و پرورش امارات متحده عربی به صورت مستمر به راهبردهای آموزشی خود نظارت دقیق دارد تا اطمینان حاصل کند که برنامه‌های آموزشی در سطح مدارس این کشور با استانداردهای جهانی، به ویژه فناوری‌های پیشرفته اطلاعات روز، مطابقت کامل دارند. برای

در برنامه

اصلاحی

نظام

آموزش

و پرورش

امارات،

شکل‌های

تعاملی‌تر در

نحوه یادگیری،

جای‌گزین

شکل‌های

سابق آموزشی

شده‌اند. به علاوه،

آموزش زبان

انگلیسی با سایر درس‌ها

اعم از ریاضی و علوم

ادغام شده است. با تکیه

بر این برنامه اصلاحی،

آموزش سطوح ابتدایی و

متوسطه تا پیش از کلاس

نهم در امارات اجباری است

گذاشت تا این نهاد آموزش را در سرتاسر امارات توسعه دهد. کنگره مذکور با رویکرد توسعه کارآفرینی، نگاه ویژه‌ای به بخش‌های خصوصی دارد و در عین حال می‌کوشد، در جهت توسعه و نوسازی امکانات، کاهش بوروکراسی و به روزرسانی برنامه‌های درسی، فناوری اطلاعات را در نظام آموزشی این کشور به کار گیرد. کنگره آموزش و پرورش ابوظبی، در جهت توسعه مهارت‌های زبان انگلیسی دانش‌آموزان دوره ابتدایی در چهار الگوی خود در سطح مدارس، از «دانشگاه زاید امارات» درخواست هم‌فکری و مساعدت کرد. بر این اساس مقرر شد که ۳۰ تن از اعضای هیئت علمی این دانشگاه بر آموزش و پرورش دانش‌آموزان کلاس اول و چهارم ابتدایی این مدارس نظارت داشته باشند، روش‌های آموزشی زبان انگلیسی در این مدارس را بررسی و ارزیابی کنند و در نهایت برنامه‌های پیشرفته دانشگاهی را طراحی کنند تا در مراحل بعدی، این ابتکار در مدارس سرتاسر کشور امارات به اجرا گذاشته شود.

شورای آموزش و پرورش دوبی در صدد دستیابی به استانداردهای جهانی و تمرکز بر برنامه‌های جامع تضمین کیفیت است. در این راستا آخرین اقدام آن؛ طراحی ابتکاری برای جذب مدارس بین‌المللی دوره‌های ابتدایی و متوسطه به دوبی و تأسیس شعبات آنها در این کشور بوده است. وزارت آموزش و پرورش امارات با تمرکز بر آموزش و پرورش مبتنی بر استانداردهای دانش‌آموز محوری، اصلاحات صورت گرفته در این نظام را توسعه می‌دهد و در عین حال بر آن نظارت می‌کند. فعالیت‌های این وزارتخانه با همراهی «انجمن ملی مدیران مدارس ابتدایی ایالات متحده آمریکا» شامل موارد زیر می‌شود:

- نظارت بر تمام مدارس دولتی امارات؛
- بررسی و ارزیابی نظام از سطح مدارس تا خود وزارتخانه؛
- آموزش حرفه‌ای و مداوم معلمان و مدیران مدارس. امارات کشوری مملو از دانشگاه‌های دولتی و خصوصی است. شهروندان اماراتی می‌توانند به صورت رایگان در مؤسسات دولتی این کشور تحصیل کنند. از این حیث، درصد حضور و مشارکت تحصیلی در امارات بسیار بالاست. گفته می‌شود که ۹۵ درصد از دختران و ۸۰ درصد از پسران اماراتی برای ورود به مؤسسات آموزش عالی این کشور در سال آخر دوره متوسطه ثبت‌نام کرده‌اند.
- دولت امارات متحده عربی با اطلاع از نیاز دانش‌آموزان اماراتی به برخورداری از حمایت‌های خاص، در این راستا نیز اقدام کرده است. امارات پروتکل اختیاری کنوانسیون

مثال، یکی از اهداف وزارت آموزش و پرورش امارات این است که به هر ۱۰ کودک در سطح مهدها، هر ۵ دانش‌آموز در سطح مدارس ابتدایی و هر دو دانش‌آموز در سطح مدارس مقدماتی یک سیستم رایانه اختصاص دهد.

اینکه آموزش بر پایه فناوری اطلاعات به یکی از اولویت‌های اصلی نظام آموزشی امارات تبدیل شده است، ریشه در موفقیت «طرح آموزشی فناوری اطلاعات» (ITEP) شیخ محمد بن راشد دارد؛ طرحی که از سال ۲۰۰۰ به اجرا درآمده است. در این طرح، علاوه بر تأسیس لابراتوارهای کامپیوتر در سطح تمام مدارس الگو و نیز ایجاد و پی‌گیری یک برنامه آموزشی جامع در این مدارس، یک منبع ارزشمند آموزشی آنلاین نیز از طریق سایت «www.itep.ae» راه‌اندازی شد. اکنون ITEP دوره‌های آموزشی خود را در سطح ۴۰ دبیرستان کشور امارات برگزار می‌کند (۲۰ دبیرستان در دوبی و ۲۰ دبیرستان در ابوظبی) و بیش از ۱۳ هزار دانش‌آموز هر ساله این دوره آموزشی را با موفقیت پشت‌سر می‌گذارند. دولت امارات متحده عربی در جهت تعالی آموزشی این کشور، برای تمام شهروندان خود از سطح مدرسه تا دانشگاه امکان تحصیل رایگان فراهم آورده است.

طرح اصلاح نظام آموزشی امارات و نیز اجرای مدل جهانی آموزشی در سطح مدارس این کشور برنامه‌ای نیست که تنها به همت و پشتوانه یک نهاد عملی شود. «کنگره آموزش و پرورش ابوظبی» (ADEC) در کنار «کنگره آموزش و پرورش دوبی» (DEC) و نیز وزارت آموزش و پرورش امارات متحده عربی، هم‌چنان که در قبال حفظ سنت‌های بومی، اصول و هویت فرهنگی امارات مسئولیت دارند، هر یک در جهت اصلاح نظام آموزشی امارات نیز نقش خود را ایفا می‌کنند.

بن زاید، کنگره آموزش و پرورش ابوظبی را در سال ۲۰۰۵ بنیان

«سازمان ملل متحد» را در زمینه حقوق معلولین و نیز قانون فدرال ۲۹/۲۰۰۶ در خصوص تضمین دادرسی حقوقی معلولان را به امضا رسانده است. هم‌اکنون مراکز فنی و حرفه‌ای و نیز مراکز توانبخشی در سرتاسر امارات دایر شده و توسعه پیدا کرده‌اند. علاوه بر این، نظام آموزش و پرورش امارات در صدد آن است که دانش‌آموزان خاص یا معلول را وارد جریان اصلی نظام آموزشی خود کند.

از سوی دیگر، کارشناسان اماراتی معتقد هستند که آموزش کیفی کلید موفقیت‌های مداوم امارات متحده عربی است. اماراتی‌ها باید مهارت‌هایی را کسب کنند تا بتوانند با استفاده از آنها در سطح این کشور کوچک عربی و حتی سطح جهان به رقابت بپردازند.

براساس گزارش روزنامه «گلف نیوز»، امارات متحده عربی تا رسیدن به اهداف بزرگ و بلندپروازانه خود راه درازی در پیش دارد؛ اهدافی که رسیدن به آنها نیازمند اجماع تمام استعدادهای انسانی این کشور است. مسئولان امارات باید بپذیرند که جمعیت اندک کشورشان کلید توسعه این کشور است. حتی اگر همواره برای کارآفرینان خارج از کشور امارات فضا برای کار در داخل این کشور وجود داشته باشد، اقتصاد امارات نمی‌تواند تا ابد بر نیروی کار خارجی و مهارت‌های وارداتی تکیه کند. رهبران امارات به شدت در تلاش هستند طرز تفکر خاصی را که در ذهن مردم این کشور ریشه دوانده است، تغییر دهند. این طرز تفکر جامعه امارات را یک جامعه «رانتی» می‌بیند که می‌توانند با بهره‌وری از ثروت نفت تا ابد در آسایش زندگی کنند. کشور امارات به مهارت‌های گوناگون مردم کشورش نیاز دارد.

از سوی دیگر، جمعیت جوان این کشور که روز به روز افزایش می‌یابد، به زودی وارد بازار کار می‌شود و در جست‌وجوی شغلی مناسب، همه فضاهای کسب و کار را زیر پا می‌گذارد. هم‌اکنون طیف گسترده‌ای از شهروندان اماراتی در بخش دولتی مشغول به کار هستند و به همین خاطر، نسل بعدی اماراتی‌ها ناگزیر از زیر و رو کردن بازار مشاغل بخش خصوصی برای یافتن شغل آتی خود خواهد بود. یعنی، نسل بعدی امارات باید برای پیدا کردن شغلی مناسب به بازار کاری بسیار رقابتی‌تر از گذشته وارد شود و در این راه باید مهارت‌های منحصر به فرد و نیز اخلاق‌مداری خاصی را در محیط کار از خود به نمایش بگذارد تا بتواند در آینده کاری خود رشد کند و با ترفیع درجه شغلی مواجه شود.

دولت امارات متحده عربی، آموزش کیفی را در سطوح منطقه‌ای و فدرالی به اجرا گذاشته است. برای مثال، حدود دو سال پیش بود که شیخ حمدان بن زاید النهمیان، نماینده

ناحیه غربی امارات، خواستار بهبود کیفی در آموزش و پرورش و زیرساخت‌های مدارس این ناحیه شد. این در حالی است که تا پیش از آن ناحیه غربی امارات هرگز با مشکل کمبود مدرسه در این منطقه مواجه نبود اما کمبود زیرساخت برنامه‌های آموزشی مدرسه و معلم در این منطقه احساس می‌شد. در واقع دولت امارات در تلاش است که نظام آموزشی کشور را اصلاح کند. برنامه‌های درسی قدیم امارات بیش از اندازه بر یادگیری خشک و انتزاعی متمرکز هستند و نمی‌تواند در دست‌یابی به ظرفیت‌های واقعی فردی به مردم امارات کمک کنند.

شاه‌کلید اصلاح آموزشی در امارات این است که به هر نحو ممکن از تعریف آموزش به عنوان یادگیری ساده حقایق تکراری اجتناب شود. بیان این هدف آسان است اما برخلاف انتظار، انتقال این مفهوم به مدارس امارات چندان هم آسان نیست. برنامه «آل‌قد» از جمله طرح‌های آموزشی در راستای این هدف است که در برخی مدارس امارات اجرا می‌شود. این برنامه به معلمان روش‌های جدیدی را ارائه می‌دهد که بر پایه تشویق دانش‌آموز به یادگیری مستقل طراحی شده‌اند. هدف مهم دیگر برنامه مذکور تشویق پژوهش در سطوح دانشگاهی است. پژوهش برای رفاه و سلامتی نظام آموزشی کشور و نیز توانایی‌سازمانی آن برای اجرای طرح‌های از پیش برنامه‌ریزی شده، ضروری است؛ به ویژه که بخشی از پژوهش با فناوری‌های آینده پیوند خورده است.

علاوه بر این، دولت امارات بخش‌های خصوصی فعال در زمینه آموزش را، به فعالیت زیر نظر «کمیسیون آموزشی» کشور تشویق می‌کند. رشد و جهانی‌سازی آموزش و پرورش در کشور امارات، به رشد چشم‌گیری در کمیت و کیفیت عملکرد بخش خصوصی فعال در زمینه آموزش و نیز ورود مؤسسات آموزشی بین‌المللی به این کشور منجر شده است؛ مؤسساتی که هر یک در پیچه‌ای از ایدئولوژی‌ها و روش‌های آموزشی غرب را به روی امارات می‌گشایند. هنوز مشخص نیست که الگوپذیری اماراتی‌ها از روش‌های آموزشی رایج در غرب و اجرای مدل‌هایی در نظام آموزشی این کشور که پیش‌تر در کشورهای دیگر با موفقیت به اجرا در آمده‌اند، برای آینده علمی امارات تا چه حد مثمر خواهد بود و برای دیدن نتایج آن باید به سال‌های آینده چشم دوخت.